

สัญญาติของนิตินุคูล

นายเชตไท. ลังการินทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาศึกษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974 - 581 - 339 - 7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018448
117198550

NATIONALITY OF JURISTIC PERSONS

Mr. Khettai Langkarpint

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974 - 581 - 339 - 7

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

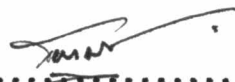
สัญชาติของตีพิมพ์
นายเชตไท ลังการินทร์
นิติศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ชุมพร บัจจุสานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

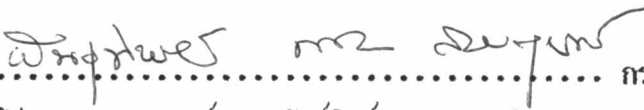
..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวานิต เกิดสมเกียรติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุมพร บัจจุสานนท์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ กมล สนิทเกษตริน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา-สายสุนทร)

เขตไทย ลัทธิการพิพจน์ : สัญชาติของนิติบุคคล (NATIONALITY OF JURISTIC PERSONS)

อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ชุมพร ปัจจุบัน, 230 หน้า. ISBN 974-581-339-7

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะค้นหาแนวทางในการกำหนดสัญชาติของนิติบุคคล ในแต่ละประเทศที่มีหลักแตกต่างกันไป

ผลการวิจัยพบว่า หลักสำคัญ ๓ ที่นิยมถือเป็นเครื่องกำหนดสัญชาติของนิติบุคคลและกำหนดกฎหมายที่จะใช้บังคับนิติบุคคลมีอยู่ด้วยกัน 2 หลักคือ 1. หลักที่ถือเอาประเทศที่นิติบุคคลนั้นก่อตั้งหรือจดทะเบียนเป็นเครื่องกำหนดสัญชาติของนิติบุคคลและกฎหมายที่ใช้บังคับ (Doctrine of the place of incorporation) กล่าวคือ นิติบุคคลที่ก่อตั้งหรือจดทะเบียนตามกฎหมายของประเทศใดก็จะได้รับสัญชาติของประเทศนั้น ประเทศที่ใช้หลักนี้ ได้แก่ ประเทศที่ใช้กฎหมายระบบ Common Law เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา บราซิล คิวบา ฯลฯ 2. หลักที่ถือเอาถิ่นที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ของนิติบุคคลเป็นเครื่องกำหนดสัญชาติของนิติบุคคล และกฎหมายที่ใช้บังคับ (Doctrine of the siège Social) กล่าวคือ หากนิติบุคคลมีที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่อยู่ ณ ประเทศใดก็จะได้รับสัญชาติของประเทศนั้นและใช้กฎหมายของประเทศนั้นบังคับ ประเทศที่ใช้หลักนี้ ได้แก่ ประเทศที่ใช้กฎหมายระบบ Civil Law เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สเปน ฯลฯ และในประเทศในแถบทวีปยุโรปเป็นส่วนใหญ่

สำหรับการกำหนดสัญชาติของนิติบุคคลในประเทศไทยนั้น แม้ว่ากฎหมายไทยจะยอมรับว่านิติบุคคลนั้นสามารถมีสัญชาติได้ แต่มิได้บัญญัติละเอียดลงไปว่าการพิจารณาตัดสินสัญชาติของนิติบุคคลนั้นจะถือหลักใดแน่ จากแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา ความเห็นของนักกฎหมายไทยและตัวบทกฎหมายไทย ตลอดจนเปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศที่ได้ทำการค้นคว้ามาแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าเราอาจแยกพิจารณาการกำหนดสัญชาตินิติบุคคล 2 ประการดังนี้ 1. ในเวลาปกติกฎหมายไม่ควรกำหนดหลักใดไว้ให้ชัดเจนในการกำหนดสัญชาติของนิติบุคคล เพราะจะทำให้ผู้กมัตตัวเองจนเกินไป สมควรที่จะเปิดกว้างและยืดหยุ่นโดยขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ 2. ในเวลาสงครามประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงในระหว่างสงครามไปใช้หลักการควบคุม (Doctrine of the control) กล่าวคือ นิติบุคคลใดจะให้สัญชาติไทย ต้องดูว่าใครมีอำนาจควบคุมแท้จริงเหนือนิติบุคคลนั้น

ภาควิชา.....นิติศาสตร์
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา.....2534

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

KHETTAI LANGKARPINT : NATIONALITY OF THE JURISTIC PERSON. THESIS

ADVISOR : ASSO. PROF. CHUMPORN PATJUSANON, Ph.D. 230 PP.

ISBN 974-581-339-7

This study was to discover the traditional determinant of the nationality of juristic persons in different countries.

It was found that there were two main doctrines to determin.

1. Doctrine of the place of incorporation nationality was determined on the basis of state in which they were incorporated, constituted or in which their governing body normally met or was located for example the common law countries : England, U.S.A. etc. 2. Doctrine of the siege social, nationality was determined by the location of its home office (siege social) or by the place in which the principles business operation was carried on, for example the civil law countries : France, German, Italy, etc.

In case of Thailand, eventhough Thai Laws have accepted the nationality of juristic persons but not specially in which doctrines was determined. According to the decision of the supreme court, the legal's opinion, Thai Laws and compared with the law of their countries around the world. It can be said on two main principles. 1. In peace time, Thai Laws, strong preference was expressed for the concept that the nationality of juristic persons that such determinations should not be base upon the rigid application of narrow rules, it should vary for different legal purposes and a flexible approach 2. In the event of the War, led to be change into the direction of the doctrine of the control.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา.....2534

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร บัจจุสานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้
คำแนะนำ ข้อคิดเห็นและกำลังใจตลอดการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณคุณสมพร กริสวัสดิ์ ที่ได้
ช่วยจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จเรียบร้อย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา ซึ่งสนับสนุนทั้งด้านการเงินและ
ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	5
ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
วิธีการดำเนินการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 แนวความคิดเรื่องสัญชาติของนิติบุคคล	10
2.1 ความหมายของนิติบุคคลลักษณะทั่วไป ความเป็นมา และ ความสำคัญของการมีสัญชาติของนิติบุคคล	11
2.1.1 สัญชาติของนิติบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็น เป็นคนชาติของประเทศเจ้าของสัญชาติต้นนั้น ๆ	19
2.1.2 สัญชาติของนิติบุคคลกับการที่รัฐจะให้ความคุ้มครอง แก่คนชาติของรัฐ	20
2.1.3 สัญชาติของนิติบุคคลกับประโยชน์จากสนธิสัญญาต่าง ๆ.....	22
2.1.4 สัญชาติของนิติบุคคลในฐานะเป็นตัวชี้ให้เห็นกฎหมาย ที่จะบังคับใช้	26
2.2 หลักเรื่องอำนาจรัฐ (Jurisdiction) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสัญชาติ	27
2.2.1 หลักในการให้สิ่งผูกพันระหว่างบุคคลกับรัฐ	28
2.2.2 ลักษณะ ในทางกฎหมายของสิ่งผูกพันระหว่างบุคคลกับรัฐ	29
2.3 ความแตกต่างระหว่างสัญชาติของบุคคลธรรมดา กับสัญชาติของนิติบุคคล ...	39
2.3.1 กรณีวัตถุประสงค์ของการมีสัญชาติของบุคคลธรรมดาและ การมีสัญชาติของนิติบุคคล	40

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

	2.3.2	การได้มาซึ่งสัญชาติของบุคคลธรรมดากับการได้มา ซึ่งสัญชาติของนิติบุคคล	41
	2.4	ผลทางกฎหมายอันเกิดจากการมีสัญชาติของนิติบุคคล	44
	2.4.1	ผลตามกฎหมายระหว่างประเทศอันเนื่องมาจากการ การมีสัญชาติของนิติบุคคล	46
	2.4.2	ผลตามกฎหมายภายในอันเนื่องจากการมีสัญชาติ ของนิติบุคคล	49
บทที่ 3		ความคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดสัญชาติของนิติบุคคล	51
	3.1	คำนำ	51
	3.2	ทฤษฎีหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการกำหนดสัญชาติของนิติบุคคล	51
	3.2.1	ทฤษฎีหลักการก่อตั้งหรือจดทะเบียน	52
	3.2.2	ทฤษฎีหลักที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่	61
	3.2.3	ทฤษฎีหลักศูนย์กลางแสวงหาผลประโยชน์	73
	3.2.4	ทฤษฎีหลักการควบคุม	79
บทที่ 4		แนวทางปฏิบัติในการกำหนดสัญชาติและสถานะของนิติบุคคล	91
	4.1	การกำหนดสัญชาตินิติบุคคล โดยอาศัยแนวทางปฏิบัติทางกฎหมาย ภายในของต่างประเทศ	92
	4.1.1	แนวทางปฏิบัติในการกำหนดสัญชาตินิติบุคคล ของกฎหมายประเทศอังกฤษ	93
	4.1.2	แนวทางปฏิบัติในการกำหนดสัญชาตินิติบุคคล ของกฎหมายประเทศเยอรมัน	100
	4.1.3	แนวทางปฏิบัติในการกำหนดสัญชาตินิติบุคคล ของกฎหมายประเทศฝรั่งเศส	102
	4.1.4	แนวทางปฏิบัติในการกำหนดสัญชาตินิติบุคคล ของกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา	105

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.2	การกำหนดสถานภาพของนิติบุคคลต่างประเทศตามกฎหมายภายใน ของประเทศไทย โดยเหตุว่าไม่มีกฎหมายไทยที่กำหนดสัญชาติ นิติบุคคล แต่มีกฎหมายที่กำหนดสถานภาพของนิติบุคคลต่างชาติ	107
4.2.1	กฎหมายภายในของไทยที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคล ไม่เกี่ยวกับสัญชาติ	108
4.2.2	กฎหมายภายในของไทยที่เกี่ยวข้องกับสัญชาติ	122
4.3	การจำแนกสัญชาตินิติบุคคลตามข้อตกลงระหว่างประเทศ	123
4.3.1	การกำหนดสัญชาตินิติบุคคลโดยอนุสัญญาระหว่างประเทศ	124
4.3.2	ปัญหาเรื่องการกำหนดสัญชาตินิติบุคคลโดยอาศัยคำพิพากษา ของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ	140
4.4	การยอมรับสภาพบุคคลของนิติบุคคลต่างประเทศกับสัญชาตินิติบุคคล	152
4.4.1	การยอมรับสภาพบุคคลของนิติบุคคลต่างประเทศ โดยศึกษาเปรียบเทียบจากประเทศต่าง ๆ	153
4.4.2	การยอมรับสภาพบุคคลของนิติบุคคลต่างประเทศ ในประเทศไทย	161
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	169
5.1	สรุป	169
5.2	ข้อเสนอแนะ	175
บรรณานุกรม	176
ภาคผนวก	183
ภาคผนวก ก	184
ภาคผนวก ข	189
ภาคผนวก ค	198
ภาคผนวก ง	204
ภาคผนวก จ	206
ภาคผนวก ฉ	217
ประวัติผู้เขียน	230